

МІЖВІДОМЧИЙ АЛГОРИТМ ВЗАЄМОДІЇ ЩОДО ПРЕВЕНЦІЇ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

ПРЕВЕНЦІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Міністерство освіти і науки України:

- розробляє, вносить зміни до нормативно-правових документів з питань запобігання та протидії булінгу (цькування);
- спрямовує роботу щодо запобігання та протидії булінгу (цькування) через розроблені та затверджені:
 - план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти;
 - порядок реагування на випадки булінгу (цькування);
 - порядок застосування заходів виховного впливу.

Місцеві органи управління освітою (засновники закладу освіти):

- сприяють створенню безпечного освітнього середовища в закладах освіти;
- сприяють організації та проведенню інформаційно-освітніх заходів у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формуванню у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки, протидії булінгу (цькуванню);
- здійснюють контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти;
- здійснюють контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;
- сприяють організації навчання працівників закладів загальної середньої освіти щодо запобігання та протидії проявам насильства та булінгу (цькування);
- упроваджують міжнародні програми з протидії та запобігання будь-яким проявам насильства та булінгу (цькування);
- сприяють утворенню куренів-осередків з національно-патріотичного виховання (первинних ланок «Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)) у закладах загальної середньої освіти та проведення разом з представниками громадськості заходів з навчання учнів навичок здорового та безпечного способу життя, запобігання насильству та булінгу (цькуванню).

Заклади освіти

Керівник закладу освіти:

- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти;
- забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
- розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти.

Соціальний педагог закладу освіти:

- сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя, збереженню репродуктивного здоров'я;
- сприяє попередженню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу;
- здійснює розробку та проведення профілактичних, інформаційно-освітніх заходів у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формування у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки;
- інформує учасників освітнього процесу щодо контактних даних національної поліції, психологів, медиків, «гарячих ліній», куди вони можуть звертатися, якщо вони стали жертвами або свідками булінгу.

Практичний психолог закладу освіти:

- здійснює реалізацію розвивальних, профілактичних, просвітницьких, корекційних програм;
- сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідальної та безпечної поведінки в ситуаціях ризику, навичок здорового способу життя;
- сприяє попередженню будь-яких видів і форм насильства та конфліктів серед здобувачів освіти.

Педагогічні працівники закладу освіти зобов'язані:

- сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я.

Педагогічні працівники та інші особи, які залучаються до освітнього процесу зобов'язані:

- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою.

Національна поліція України

Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України:

- здійснюють профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вживають в межах своєї компетенції заходи для їх усунення;
- планують і реалізують профілактичні заходи у дитячому середовищі щодо попередження негативних явищ серед дітей;
- беруть участь у профілактичних заходах щодо запобігання дитячій бездоглядності та правопорушенням серед дітей;
- здійснюють інформування громадськості, зокрема батьків та осіб, які їх замінюють, щодо настання кримінальної та адміністративної відповідальності за вчинення булінгу (цькування);
- організовують проведення окремої наради із запрошенням фахівців соціальних служб, охорони здоров'я, освіти, прокуратури, громадських та інших організацій щодо обговорення та визначення напрямів профілактики вчинення дітьми нанесення самоушкоджень, які постраждали від булінгу;
- залучають представників громадських об'єднань (дитячих / молодіжних громадських організацій / об'єднань), до проведення спільних

інформаційно-профілактичних заходів до відзначення Дня боротьби з цькуванням (Міжнародний день протидії булінгу);

- проводять зустрічі з батьками та вчителями для розробки механізму боротьби з булінгом, виявлення та запобігання його на ранніх етапах;
- інформують учасників освітнього процесу щодо контактних даних ювенальних поліцейських, психологів, «гарячих ліній», куди вони можуть звертатись для отримання консультації, якщо вони стали жертвами або свідками булінгу.

Міністерство соціальної політики України:

- формує політику щодо надання послуги соціальної профілактики.

Державна служба України у справах дітей

- впроваджує профілактичні заходи щодо протидії булінгу (цькуванню) в закладах освіти, а також заходи, спрямовані на розвиток у підлітків життєвих навичок.

Центри надання соціальних послуг / центри соціальних служб:

- надають послугу соціальної профілактики.

Громадські об'єднання (за згодою):

- беруть участь у навчанні працівників закладів загальної середньої освіти щодо методів запобігання та протидії проявам насильства та булінгу (цькування).

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти є:

- служба освітнього омбудсмена;
- органи місцевого самоврядування;
- засновник (засновники) закладів освіти або уповноважений ним (ними) орган;
- керівники та інші працівники закладів освіти;
- служби у справах дітей;
- центри соціальних служб;
- територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України.

Служба освітнього омбудсмена має право:

- аналізувати дотримання законодавства стосовно учасників освітнього процесу, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування);
- здійснювати перевірку заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти, повноту та своєчасність заходів реагування на такі випадки з боку педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, керівництва та засновника закладу освіти;
- аналізувати заходи для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування).

Місцеві органи управління освітою (засновники закладу освіти):

- розглядають скарги про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за заявами здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та приймає рішення за результатами розгляду таких скарг;

- сприяють та вживають заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінг.

Заклади освіти

Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників__малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);

- розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;

- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;

- повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;

- повідомляє центр соціальних служб з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг на рівні громади;

- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

Соціальний педагог закладу освіти:

- бере участь у наданні допомоги постраждалим від насильства та іншим сторонам булінгу;

- сприяє захисту прав здобувачів освіти від будь-яких видів і форм насильства, представляє їхні інтереси у правоохоронних і судових органах тощо.

Практичний психолог закладу освіти:

- здійснює роботу з постраждалими від насильства дітьми;
- формує небайдужого ставлення здобувачів освіти до постраждалих дітей.

Педагогічні працівники та інші особи, які залучаються до освітнього процесу зобов'язані:

- повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб;

- вживати невідкладні заходи для припинення небезпечного впливу;

- за потреби надавати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;

- звертатися (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України.

Громадський нагляд (контроль) у сфері освіти мають право:

- проводити моніторинг та оприлюднювати результати, зокрема, щодо випадків булінгу (цькування) в закладах освіти та заходів реагування на такі випадки, вжитих керівництвом закладу освіти або його засновником.

Міністерство соціальної політики України забезпечує:

- формування політики в напрямі надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи.

Державна служба України у справах дітей

- здійснює координацію заходів та інформаційне забезпечення служб у справах дітей щодо забезпечення безпеки дітей, стосовно яких надійшла інформація про жорстоке поводження з ними або загрозу їхньому життю чи здоров'ю.

Національна соціальна сервісна служба України

- здійснює заходи з державного нагляду (контролю) за якістю надання соціальних послуг.

Служба у справах дітей здійснює забезпечення безпеки дітей, стосовно яких надійшла інформація про жорстоке поводження з ними або загрозу їхньому життю чи здоров'ю, шляхом:

- невідкладного проведення оцінки рівня безпеки дитини спільно з уповноваженим підрозділом територіального органу Національної поліції, який діє у межах своїх повноважень, фахівцем із соціальної роботи або іншим надавачем соціальних послуг, представником закладу охорони здоров'я, у разі необхідності із залученням інших фахівців;

- вжиття в разі необхідності заходів щодо організації надання дитині необхідної медичної допомоги, її тимчасового влаштування;

- вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин.

Центр надання соціальних послуг / Центр соціальних служб:

- здійснює оцінку потреб сторін булінгу (цькування), визначає соціальні послуги та методи соціальної роботи, забезпечує психологічну підтримку та надання соціальних послуг;

- надає соціальні послуги відповідно до державних стандартів соціальних послуг з урахуванням виявлених потреб сторін булінгу

Національна поліція України

Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України:

- розглядають усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки цькування;

- перевіряють достовірність отриманої інформації, встановлюють рівень загрози для жертви та інших учасників;

- вживають заходи для запобігання і припинення стосовно дитини будь-яких протиправних діянь;
- виявляють можливих учасників булінгу (цькування), збирають відповідні матеріали. За необхідності - оформляють матеріали про адміністративне правопорушення;
- взаємодіють з іншими підрозділами НПУ, органами державної влади та місцевого самоврядування з питань забезпечення прав та законних інтересів дітей.

СУПРОВІД СТОРІН БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) З МЕТОЮ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ

Під час освітнього процесу щодо сторін булінгу (цькування) застосовуються **заходи виховного впливу** - це заходи, які та забезпечують корекцію поведінки сторін булінгу (цькування), зокрема виправлення деструктивних реакцій та способів поведінки у міжособистісних стосунках.

Заходи виховного впливу реалізуються:

- педагогічними працівниками закладу освіти;
- фахівцями служби у справах дітей;
- фахівцями центру надання соціальних послуг / центру соціальних служб;
- залученням необхідних фахівців із надання правової, психологічної, соціальної та іншої допомоги;
- територіальними органами (підрозділів) Національної поліції України;
- іншими суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування).

Заклади освіти:

Практичний психолог та соціальний педагог здійснюють **психологічний та соціально-педагогічний супровід** застосування заходів виховного впливу у групі (класі), в якій (якому) стався випадок булінгу (цькування), зокрема:

- діагностику рівня психологічної безпеки та аналіз її динаміки;
- розробку програми реабілітації для потерпілого (жертви) та її реалізацію із залученням батьків або інших законних представників малолітньої або неповнолітньої особи;
- розробку корекційної програми для кривдника (булера) та її реалізацію із залученням батьків або інших законних представників малолітньої або неповнолітньої особи;
- консультативну допомогу всім учасникам освітнього процесу.
- У разі відсутності практичного психолога та соціального педагога в закладі освіти **супровід застосування заходів виховного впливу у групі (класі), в якій (якому) стався випадок булінгу (цькування), здійснюють працівники служби у справах дітей та центру соціальних служб у випадку їх наявності на території громади.**

Національна поліція України

Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України:

- здійснюють індивідуально-профілактичну роботу та супроводження в частині недопущення подібних випадків у подальшому.